

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی لرستان

دانشکده ی بهداشت و تغذیه
گروه آموزشی مددکاری اجتماعی

عنوان مستند:

برنامه پیشنهادی در راستای پیشبرد اهداف، تقویت فرصت‌ها و عبور از چالش‌ها

فهرست مطالب

4	مقدمه
5	جدول شماره یک: استراتژی‌های ارتقاء جایگاه گروه آموزشی مددکاری اجتماعی
6	راهبردهای حوزه آموزش
7	راهبردهای حوزه پژوهش
7	راهبردهای حوزه دانشجویان
8	راهبردهای حوزه هیات علمی
10	راهبردهای حوزه تعاملات درون بخشی
10	راهبردهای حوزه تعاملات برون بخشی

چکیده

برنامه پیشنهادی بر اساس سه مؤلفه وضعیت فعلی، وضعیت مطلوب و ارائه راهبردهای عملیاتی برای دستیابی به شرایط مطلوب تنظیم شده‌است. با عنایت به اینکه سال 1402 اولین سال تاسیس رشته ی مددکاری اجتماعی در دانشکده ی بهداشت و تغذیه ی دانشگاه علوم پزشکی لرستان می باشد، سعی شده‌است که برای تدوین برنامه، از تجارب سایر گروه های آموزشی و امکانات درون و بیرون گروه استفاده شود. بطور خلاصه نمای کلی این برنامه در نمودار زیر قابل مشاهده است که در ادامه جزئیات آن شرح داده خواهد شد.

"وضعیت مطلوب"

- ایجاد بستر مناسب علمی و حرفه‌ای
- کارآمدی و اثربخشی گروه
- استقرار فرایندهای شفاف کاری
- ایجاد همدلی و تقویت پویایی درون گروه

"راهبردها"

- ایجاد و توسعه ی فیلدهای کارورزی
- توانمندسازی دانشجویان
- تقویت انسجام درون گروهی
- تصمیم گیری مبتنی بر خرد جمعی
- حمایت یابی و حمایت طلبی
- ایجاد ساز و کار مناسب جهت پایش و ارزشیابی
- توسعه تعاملات درون و برون بخشی
- ایجاد ساز و کار مناسب جهت پشتیبانی و انتظارات
- تعیین حدود مجاز انتظارات دانشجویان و اساتید گروه

"وضعیت موجود"

- دارای مقطع تحصیلی کارشناسی
- اخذ مجوز مشروط برای مقطع کارشناسی ارشد
- وجود ظرفیت های متعدد در حیطه سلامت اجتماعی در داخل و بیرون دانشگاه
- کاربردی بودن رشته در جامعه
- ضعف پویایی های درون گروهی به دلیل کم بودن تعداد دانشجویان و اساتید

در سال 1337 به منظور تأمین نیروی انسانی لازم برای سازمان های خدمات اجتماعی، آموزشگاه عالی خدمات اجتماعی تهران براساس مصوبه نهصد و پنجاه و دومین جلسه شورای عالی فرهنگ، با پذیرش بیست دانشجو در مقطع فوق دیپلم تأسیس شد. شایان ذکر است، رشته ای که در آن آموزشگاه تدریس می شد خدمات اجتماعی بود و فارغ التحصیلان آن به عنوان مددکار اجتماعی شناخته می شدند و در سال 1344 به مقطع کارشناسی خدمات اجتماعی و سپس در سال 1349 به مقطع کارشناسی ارشد مدیریت خدمات اجتماعی ارتقاء داده شد. این روند ادامه داشت تا اینکه در اوایل انقلاب و در انقلاب فرهنگی، این آموزشگاه و رشته به تعطیلی کشید.

پس از انقلاب اسلامی بعد از بازگشایی مجدد دانشگاه ها در خردادماه 1359، رشته خدمات اجتماعی به عنوان گرایشی از رشته علوم اجتماعی در دانشگاه علامه طباطبایی و زیر نظر سازمان آموزش عالی قرار گرفت. از سال 1373 به مدت 26 سال، دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، تنها متولی تربیت دانشجو در رشته ی مددکاری اجتماعی در وزارت بهداشت بود. پس از آن در سال 1399 دانشگاه علوم پزشکی مشهد و سپس در سال 1401 دانشگاه علوم پزشکی اصفهان موفق به اخذ مجوز پذیرش دانشجو در رشته ی مددکاری اجتماعی شدند. خوشبختانه در سال 1401 پس از بازدید اعضای بورد سلامت اجتماعی و همکاری بسیار خوب معاونت آموزشی دانشگاه و رئیس دانشکده ی بهداشت و تغذیه، مجوز پذیرش دانشجو در مقطع کارشناسی در دانشگاه علوم پزشکی لرستان برای سال 1402 اخذ گردید. همچنین مجوز مشروط پذیرش دانشجو در مقطع کارشناسی ارشد رشته ی مددکاری اجتماعی نیز برای سال های آتی صادر شد.

با توجه به مطالب پیش گفت، طی این سال‌ها جامعه دچار تغییرات مختلفی بخصوص در حوزه اجتماعی شده‌است. رشته مددکاری اجتماعی به عنوان یک حرفه یاورانه و عملگرا در سطح جامعه طی سال های اخیر حوزه فعال و مسیر رو به رشدی داشته و خواهد داشت. بهبود و توسعه در این حرفه برای ارائه خدمات بهتر به گروه‌های هدف ضرورت دارد. بطوریکه تحول در هر سازمان و یا گروه دانشگاهی در اولین گام نیازمند نقشه راه در این ارتباط است؛ راهبردهای زیر حاصل کاربست تحلیل وضعیت موجود، ترسیم وضعیت مطلوب و پشتیبان های مورد نیاز برای تقویت حرفه مددکاری اجتماعی است که در هفت دسته مداخلات حوزه آموزش (نظری و کارورزی)، حوزه پژوهش، حوزه دانشجویان، حوزه هیات علمی، حوزه تعاملات درون بخشی، حوزه تعاملات برون بخشی و سایر بخش‌ها ارایه شده‌است.

جدول شماره 1: استراتژی‌های ارتقاء جایگاه گروه آموزشی مددکاری اجتماعی

شماره	طبقه بندی	ردیف	راهبردها	برنامه / اقدام / فعالیت
1	حوزه آموزش (نظری و کارورزی)	الف	تدوین دستورالعمل‌ها، تقویت و تدوین فرایندهای آموزشی	4 برنامه
		ب	توسعه کمی و کیفی کارآموزی و کارورزی	3 برنامه
2	حوزه پژوهش	ج	توسعه پژوهش‌های علمی و کاربردی	4 برنامه
3	حوزه دانشجویان	د	توانمندسازی دانشجویان	11 برنامه
		ه	ارتقاء سطح انگیزش دانشجویان	7 برنامه
4	حوزه هیات علمی	و	ترسیم فرایندهای شفاف همکاری اعضای هیات علمی	3 برنامه
		ز	تصمیم‌گیری مبتنی بر مشارکت و خرد جمعی	3 برنامه
		ح	تقویت انسجام و همدلی در بین اعضای هیات علمی	6 برنامه
5	حوزه تعاملات درون بخشی	ط	تقویت حضور در فرایندهای مددکاری اجتماعی درون بخشی	2 برنامه
		ی	حمایت یابی و حمایت طلبی	3 برنامه
6	حوزه تعاملات برون بخشی	ک	مشارکت فعال در فرایندهای خدمت‌دهی حیطة سلامت و سازمان‌های خدمات رفاه اجتماعی	5 برنامه
		ل	عقد تفاهم نامه و فرایندهای کاری مشترک با سازمان‌های همکار	3 برنامه

1- راهبرد های آموزشی (نظری و عملی)

الف. تدوین دستورالعمل ها و فرایندهای آموزشی :

1. تلاش برای راه اندازی رشته مددکاری اجتماعی در مقطع کارشناسی ارشد
2. تدوین دستورالعمل ها و فرایندهای آموزشی با مشارکت اساتید و دانشجویان به منظور برنامه ریزی درسی و رعایت مقررات و ضوابط آموزشی.
3. معرفی رشته ی مددکاری اجتماعی به سایر رشته های دانشکده از حیث ماهیت و کاربردهای آن در جامعه جهت توسعه ی همکاری های بین رشته ای
4. ایجاد کمیته ی آموزش گروه به منظور انجام نیازسنجی و برنامه ریزی آموزشی

ب. توسعه کمی و کیفی کارآموزی و کارورزی:

1. ایجاد و توسعه فیلدهای کارورزی دانشجویان از طریق انعقاد تفاهم نامه (با تمرکز بر مراکز درمانی موفق در حیطه مددکاری اجتماعی در استان لرستان و سازمان های حمایتگر اجتماعی نظیر سازمان بهزیستی، سازمان زندان ها و کمیته امداد در استان لرستان و استان های همجوار " بر حسب ضرورت و بومی بودن دانشجویان در آن استان ها")
2. برگزاری جلسات کیس ریپورت (هدفمند و دوره‌ای) با هدف آشنایی دانشجویان با واقعیت های محیط کاری و شغلی و تجربه اندوزی
3. تدوین، تصویب و اجرای چک لیست های نظارتی میدانی از فیلدهای کارورزی دانشجویان.

2- حوزه ی پژوهش

الف. توسعه پژوهش‌های علمی و کاربردی:

1. تعیین اولویت‌های تحقیقاتی گروه بر مبنای نیازسنجی از اساتید و دانشجویان با هدف توسعه حرفه مددکاری اجتماعی
2. ایجاد کمیته پژوهش گروه با مشارکت اساتید و دانشجویان و تدوین چارچوب فعالیت و اطلاع رسانی برای عضویت دانشجویان

3. ایجاد برنامه های انگیزشی به منظور علاقه مند کردن دانشجویان به حوزه ی پژوهش
4. تقویت پژوهش در عرصه‌های تحقیقاتی متناسب با اهداف و چشم‌اندازهای دانشگاه و نیازهای جامعه

3- حوزه ی دانشجویان

الف. توانمندسازی دانشجویان

1. برگزاری کارگاه‌ها، نشست‌ها و ژورنال کلاب‌های آموزشی منظم و هدفمند برای دانشجویان (بر اساس اولویت سنجی)
2. طراحی و اجرای بسته‌های آموزشی به منظور تکمیل افزایش دانش و مهارت دانشجویان بر اساس نیازسنجی (بطور مثال نظیر اصول و فنون کار گروهی، هویت حرفه‌ای، شبکه‌سازی در فعالیتهای اجتماعی و غیره)
3. غربالگری و سنجش اولیه دانشجویان ورودی (با تمرکز بر حوزه روانی اجتماعی) و برنامه ریزی و تدوین برنامه‌ی مداخله ای برای دانشجویان مورد نیاز در دوران تحصیل
4. تقویت "برنامه استاد مشاور دوره" جهت راهنمایی و ارائه مشاوره به دانشجویان
5. برگزاری جلسات مستمر با دانشجویان و نمایندگان آن‌ها به منظور بررسی وضعیت های آموزشی، چالش‌ها و غیره و اقدام متناسب برای بهبود شرایط با رویکرد مشارکتی
6. ایجاد ساختار مناسب برای افزایش مشارکت دانشجویان در فرایندهای گروه و سایر برنامه های فرهنگی آموزشی دانشکده
7. تشکیل گروه‌های کوچک حمایتی از دانشجویان با مشارکت اساتید و دانشجویان (بر حسب ضرورت)
8. برگزاری جلسات کتاب خوانی با حضور دانشجویان به صورت ماهیانه در گروه و تدوین خروجی جلسات به صورت بروشور یا کتابچه های آموزشی
9. ترغیب دانشجویان به تهیه ی بولتن‌ها و مجلات درون دانشگاهی با محوریت آسیب‌ها و مسائل اجتماعی و عوامل اجتماعی موثر بر سلامت
10. برگزاری جلسات بحث و گفت‌وگو درون گروهی با حضور دانشجویان و اساتید با هدف هم‌افزایی و بهبود فرایندهای آموزشی و پژوهشی
11. دعوت از دانشجویان علاقه مند و توانا برای همکاری در تدوین یا ترجمه کتب مددکاری اجتماعی.

ب. ارتقاء سطح انگیزش دانشجویان

1. تقویت کرامت و جایگاه دانشجویان و توجه به عوامل تضعیف کننده آن و تلاش برای رفع آنها
2. طراحی و اجرای بسته‌های آموزشی انگیزشی
3. دعوت از مددکاران اجتماعی موفق در سازمان های اجرایی استان و کشور (به صورت مجازی یا حضوری) برای انتقال دانش و تجربه و پاسخگویی به سوال‌های دانشجویان در خصوص این حرفه در عمل
4. بسترسازی برای عضویت دانشجویان در فعالیت های داوطلبانه نظیر عضویت در کانون های دانشجویی دانشگاه، کمیته اجرایی و علمی درون و برون دانشگاهی
5. تشکیل انجمن علمی و دانشجویی مددکاری اجتماعی و تشویق دانشجویان برای مشارکت در برنامه های انجمن
6. حضور دوره ای اعضای هیات علمی گروه در محیط‌های خوابگاهی دانشجویان به منظور توجه به آنها و شناسایی نگرانی‌هایشان و انتقال به مسئولین دانشگاه
7. تعیین روزهای مشخص برای ارتباط و حضور دانشجویان در دفتر گروه، جمع بندی نظرات و خواسته های دانشجویان و برنامه ریزی برای رفع مشکلات احتمالی.

4- حوزه ی هیات علمی

الف. ترسیم فرایندهای شفاف همکاری اعضای هیات علمی با گروه

1. تقسیم واحدهای آموزشی هر ترم تحصیلی بر اساس تمایل و تخصص اعضای هیات علمی و همچنین ارزشیابی پایان ترم دانشجویان (با رویکرد مشارکتی)
2. راه اندازی و تقویت کمیته‌های کاری نظیر کمیته کارورزی، کمیته تولید محتوا، کمیته برنامه‌ریزی و غیره با هدایت یک عضو هیات علمی و مشارکت دانشجویان
3. برگزاری جلسات گروه هر دو هفته یکبار با اطلاع رسانی قبلی، با حداقل نصف به علاوه یک عضو تشکیل و مصوبات آن با نصف به علاوه یک اعضای آرای حاضرین معتبر خواهد بود. صورتجلسه گروه بصورت دوره‌ای برای ریاست دانشکده ارسال خواهد شد. شایان ذکر است، جلسه فوق‌العاده گروه در صورت ضرورت بنا به پیشنهاد اعضای و تأیید مدیر گروه تشکیل می‌گردد.

ب. تصمیم‌گیری مبتنی بر مشارکت و خرد جمعی در خصوص فعالیت‌های گروه

1. طرح تمام موضوعات نیازمند به تصمیم‌گیری در جلسات شورای گروه و تلاش برای مشارکت تمام اعضای هیات علمی در فرایندهای تصمیم‌گیری مرتبط با گروه
2. دریافت موضوعات پیشنهادی اعضای هیات علمی مرتبط با فعالیت‌های گروه جهت طرح در شورای گروه.
3. برگزاری جلسات بحث و گفت‌وگو درون گروهی بر حسب مورد و استفاده از خروجی جلسات برای برنامه‌های آتی گروه.

ج. تقویت انسجام و همدلی در بین اعضای هیات علمی

1. تلاش برای تقویت فعالیت‌های درون گروهی نظیر تعریف پروژه‌های علمی مشترک بین اعضای هیات علمی
2. تلاش برای ایجاد شرایط و بستر مناسب برای گفت‌وگو و حل اختلاف نظرات در یک فضای به دور از پیش‌داوری و محیط امن تا رسیدن به حصول نتیجه.
3. میانجی‌گری در صورت بروز اختلاف بین اعضای هیات علمی گروه/ اعضای هیات علمی گروه با دانشجویان/ اعضای هیات علمی گروه با سایر کارمندان داخل و خارج دانشگاه.
4. بررسی و رسیدگی به درخواست، چالش‌ها و نگرانی‌های هر یک از اعضای هیات علمی گروه در حیطه‌های مختلف.
5. تلاش برای دوری از حاشیه‌های تضعیف‌کننده تعاملات بین فردی و تلاش برای تعدیل آن
6. تلاش برای ارتقاء جایگاه و اعتبار گروه از طریق بررسی و ارائه راهکارهای مبتنی بر خرد جمعی در مواجهه با مسائل و چالش‌های در داخل گروه.

5- حوزه‌ی تعاملات درون بخشی

الف. تقویت حضور در فرایندهای مددکاری اجتماعی درون بخشی:

1. بستر سازی به منظور حضور اعضای هیات علمی در فرایندهای کاری دانشگاه (نظیر تدوین دستورالعمل و پروتکل‌های آموزشی، بالینی، تدوین تولید محتوا)
2. تعریف پروژه‌های مشترک مانند برگزاری نشست‌های تخصصی، تدوین دستورالعمل‌ها، برگزاری ژورنال کلاب و غیره با گروه‌های آموزشی دانشکده و مراکز تحقیقاتی مرتبط دانشگاه.

ب. حمایت یابی و حمایت طلبی:

1. تهیه برنامه حمایت یابی و حمایت طلبی درون بخشی دانشگاه (از طریق استراتژی‌های مختلف نظیر ارائه گزارش عملکرد، معرفی زمینه‌های همکاری و ...) برای جلب تعهد و ایجاد حمایت مسئولین از برنامه استراتژیک گروه
2. تدوین مستندات مربوط به حمایت یابی و حمایت طلبی از تجربه‌های موفق مؤثر در حیطه‌ی مداخلات مددکاری اجتماعی و انتشار آن.
3. برگزاری جلسات گروه‌های آموزشی و مراکز تحقیقاتی و مسئولین به‌منظور جلب حمایت و آشنایی آن‌ها با انواع مداخلات مؤثر مددکاری اجتماعی و بسترسازی برای ارتقای مصوبات تضمینی برای حمایت از برنامه‌های گروه و ارتقاء همکاری درون بخشی.

6- حوزه‌ی تعاملات برون بخشی

الف. مشارکت فعال در فرایندهای خدمت‌دهی حیطه سلامت اجتماعی و سازمان‌های خدمات رفاه اجتماعی:

1. مشارکت در تدوین راهنماها و استانداردهای مددکاری اجتماعی، مصاحبه‌های استخدامی و غیره در حوزه‌های مختلف در دستگاه‌های اجرایی (اداره مددکاری اجتماعی وزارت بهداشت، سازمان بهزیستی، سازمان زندان‌ها، اداره مددکاری اجتماعی جمعیت هلال احمر و غیره)
2. تقویت تعاملات بین سازمانی و تعریف فعالیت‌های مشترک با واحدهای مرتبط در دانشگاه مانند گروه عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، واحد مشاوره و مددکاری اجتماعی معاونت دانشجویی و فرهنگی و غیره.
3. تقویت همکاری و برگزاری برنامه‌های مشترک با انجمن‌های علمی و صنفی مددکاری اجتماعی و سایر رشته‌های یاورانه
4. تقویت همکاری و برگزاری برنامه‌های مشترک با گروه‌های آموزشی مددکاری اجتماعی در سایر دانشگاه‌های علوم پزشکی و وزارت علوم مانند علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی تهران، مشهد، اصفهان، علامه طباطبایی، شاهد، یزد، خوارزمی و غیره.
5. ارتباط و تعامل با سازمان‌های مردم‌نهاد بخصوص در حیطه سلامت اجتماعی.

ب. عقد تفاهم‌نامه و فرآیندهای کاری مشترک با سازمان‌های همکار:

1. تهیه برنامه حمایت یابی و حمایت طلبی برون بخشی (از طریق استراتژی‌های مختلف مانند سخنرانی و تهیه فیلم) برای جلب تعهد و ایجاد اعتقاد و حمایت مدیران و مسئولین اجتماعی از گسترش خدمات مددکاری اجتماعی در سطح استان
2. تدوین مستندات حمایت یابی و حمایت طلبی از تجربه‌های موفق مؤثر در حیطه‌ی مداخلات مددکاری اجتماعی و انتشار آن برای هر یک از سازمان‌های مرتبط
3. برگزاری جلسات با نهادهای اثرگذار در جامعه نظیر معاونت اجتماعی استانداری، معاونت اجتماعی سازمان بهزیستی، معاونت حمایت کمیته امداد، معاونت اجتماعی قوه قضاییه، انجمن مددکاران اجتماعی استان، انجمن جامعه شناسان استان به منظور جلب حمایت و آشنایی آن‌ها با انواع مداخلات مؤثر بر سلامت و بسترسازی برای حمایت و مشارکت مددکاران اجتماعی در فرایندهای تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی.